

POSTANOWIENIE

Dnia 4 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku K. J.
przy uczestnictwie A. T.
o wpis,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 4 marca 2022 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 30 stycznia 2019 r., sygn. akt II Ca (...),

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

We wniosku z dnia 16 lipca 2018 r. K. J. domagał się dokonania w dziale III księgi wieczystej nr (...) wpisu, że wyrokiem z dnia 1 września 2014 r. I C (...) Sąd Okręgowy w O. uznał za bezskuteczną w stosunku do K. J. zawartą między A. T. a K. T. umowę darowizny udziału wynoszącego ½ części nieruchomości położonej w S. przy ul. N. stanowiącej działkę o numerze ewidencyjnym 1113, dla której Sąd Rejonowy w S. prowadzi księgę wieczystą K 11 H(...), która to umowa została zawarta w dniu 20 listopada 2013 r. Wnioskodawca wskazał, że wpis powinien być

dokonany celem ochrony i zaspokojenia jego wierzytelności objętej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w O. z dnia 7 kwietnia 2014 r., wydanym w sprawie V GC (...), którym zasądzono od K. T. należność główną w kwocie 93 922.71 zł z ustawowymi odsetkami.

Postanowieniem z dnia 14 sierpnia 2018 r. referendarz sądowy oddalił wniosek, skargę na to postanowienie złożył wnioskodawca. Sąd Rejonowy w S. rozpoznając sprawę na skutek tej skargi postanowieniem z dnia 19 listopada 2018 r. ponownie oddalił wniosek, wskazując, że brak podstawy prawnej do dokonania żądanego wpisu. Powołując się na art. 16 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst Dz.U. z 2019 r., poz. 2204) Sąd podniósł, iż przepis ten pozwala na ujawnienie w księdze wieczystej oprócz praw rzeczowych także praw osobistych i roszczeń w nim wskazanych. Co prawda katalog praw osobistych i roszczeń wymienionych w art. 16 u.k.w.h. nie jest zamknięty w odniesieniu do praw osobistych i roszczeń mogących podlegać ujawnieniu w księdze wieczystej, jednak treść powołanego przepisu w sposób jednoznaczny prowadzi do wniosku, że ujawnione w księdze wieczystej mogą być, oprócz wymienionych w art. 16 u.k.w.h., jedynie te prawa osobiste i roszczenia, których ujawnienie zostało wyraźnie przewidziane w przepisach rangi ustawowej. Tymczasem brak przepisu ustawowego, który umożliwiałby ujawnienie w księdze wieczystej roszczenia opartego na art. 527 lub art. 532 k.c. Brzmienie art. 16 u.k.w.h. pozwala jednoznacznie stwierdzić, że wolą ustawodawcy było ograniczenie praw osobistych i roszczeń podlegających ujawnieniu w księdze wieczystej wyłącznie do takich, które zostały wskazane w sposób wyraźny w przepisach ustawowych. Pogląd, że roszczenie pauliańskie może podlegać ujawnieniu w księdze wieczystej byłby przykładem wykładni *contra legem* przepisu art. 16 u.k.w.h. i całkowitego odejścia od brzmienia tego przepisu oraz jasnej w tym zakresie intencji ustawodawcy. Dalej Sąd podkreślił, że skarga pauliańska jest wyjątkową i dotkliwie ingerującą w prawo własności instytucją prawa cywilnego, której zakres i skutki powinny być wyraźnie ustalone przez ustawodawcę, a nie pozostawione uznaniu sądów, a interesy wierzycieli mogą być w należyтым stopniu zabezpieczone przez orzeczenie o zakazie zbywania i obciążania nieruchomości,

wydawane w postępowaniu zabezpieczającym, lub też przez wszczęcie egzekucji z nieruchomości przez wierzyciela.

Apelację od postanowienia z dnia 18 listopada 2018 r. złożył wnioskodawca Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 30 stycznia 2019 r. oddalił apelację, dzieląc w pełni argumentację i ocenę prawną przedstawioną przez Sąd Rejonowy. Na postanowienie z dnia 30 stycznia 2019 r. skargę kasacyjną wniósł wnioskodawca. Zarzucił naruszenie art. 16 ust. 1 i 2 u.k.w.h. w związku z art. 527 § 1 i § 3 k.c., na tej podstawie wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W ocenie skarżącego naruszenie art. 16 ust. 1 i 2 u.k.w.h. w związku z art. 527 § 1 i § 3 k.c. polegało na tym, że Sąd drugiej instancji błędnie przyjął, iż roszczenie pauliańskie stwierdzone prawomocnym wyrokiem sądu nie może zostać ujawnione w księdze wieczystej.

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie przychylił się do stanowiska, że art. 16 ust. 1 i 2 u.k.w.h. należy rozumieć w ten sposób, iż prawo osobiste lub roszczenie może zostać ujawnione w księdze wieczystej tylko wtedy, gdy przepisy ustawowe wyraźnie przewidują taką możliwość. Możliwość wpisu do księgi wieczystej nie może być natomiast wywodzona z natury lub cech danego prawa osobistego albo roszczenia. Do ujawnienia prawa osobistego lub roszczenia konieczny jest przepis rangi ustawy wyraźnie dopuszczający taką możliwość. Przemawia za tym wykładnia językowa art. 16 ust. 1 u.k.w.h., a mianowicie użyte w tym przepisie sformułowanie „w wypadkach przewidzianych w przepisach ustawowych”, które jednoznacznie oznacza, że jakiś przepis rangi ustawowej musi w wyraźny sposób zezwalać na ujawnienie danego prawa osobistego lub roszczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2013 r. II CSK 590/12, nie publ. i wyrok Sądu Najwyższego z 15 czerwca 2017 r. II CSK 97/07, nie publ.). wobec braku takiej wyraźnej regulacji ustawowej przewidującej ujawnienie w księdze wieczystej uprawnienia, o którym mowa w art. 532 k.c., należy stwierdzić, że jego ujawnienie w księdze wieczystej nie wchodzi w rachubę i jest niedopuszczalne (odmiennie Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 października 2005 r., V CK

776/04, nie publ.) Wierzyciel pauliański może chronić swój interes wszczęcie przeciwko osobie trzeciej egzekucji (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2021 r., III CZP 60/19 (OSNC 2021, nr 10, poz. 62).

Przyjmując taki punkt widzenia uznać należało, że kasacyjny zarzut naruszenia art. 16 ust. 1 i 2 u.k.w.h. w związku z art. 527 § 1 i § 3 k.c. jest chybiony, co uzasadniało oddalenie skargi kasacyjnej.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.